

EL LENGUATGE

Ni molt menys

És ben sabut que el català fa un ús més reduït del seu adverbí *menys* que no el castellà del seu terme corresponent i equivalent, que revesteix la forma «menos». Aquest fet es manifesta especialment en la creació de locucions i modismes amb aquest adverbí, molt més nombrosos en castellà que no pas en català, el qual, en la majoria dels casos, expressa la mateixa idea que el castellà «expressa amb una d'aquestes locucions, amb una solució ben divergent. Així, la locució catalana equivalent de «menos amb» no és pas «*menos amb*» — com encara diria algú, recorrent a una inadmissible traducció literal — sinó «*encara menys*», que pot admetre alguna variant: *Encara menys que en va de lesfont*. Un altre cas de gran discrepància és el següent: l'equivalent català de la frase «*Esto es lo de menos*» és simplement, *Això, ni*. També són mots els que no vacil·len a traduir literalment: l'expressió «*ni mucho menos*», però no sembla pas que puguem admetre el resultat d'aquesta traducció, és a dir, «*ni molt menys*». Tots els diccionaris d'equivalències i fins i tot els de barbarismes convenen a proposar, en aquest cas, com a solucions principals, *ni de bon tros* i *ni de molt*, ús de les quals podem exemplificar en frases com és ara *No era, ni de bon tros, tan interessant com deien*. *No arriba, ni de molt, on hauria d'arribar*.

Però el fet que el conjunt *ni molt menys* no es consideri vàlid com una locució equivalent a *ni de bon tros* o *ni de molt* no vol pas dir que aquest conjunt no pugui aparèixer, legítimament, en certes frases. Efectivament, res no priva que *menys* sigui modificat per *molt* — sabem que un adverbí pot modificar un altre adverbí — com en la frase *Va arigar molt menys que tu*, i que el conjunt que formen aquests dos adverbis, *molt menys*, vagi precedit per la conjunció *ni*, exercint la seva funció d'element d'enllaç amb una oració o un terme negatiu anterior. Això vol dir que el conjunt format per aquests tres mots, si de cas, ha d'ésser només usat correlativament a una negació precedent, cosa que no és pas igual, encara que la distinció pugui semblar subtil, el seu ús incorrecte, com a equivalent de *ni de bon tros*, dins d'una frase negativa. Podem dir, així, *No és cap mot car ni molt menys arctic*. L'exemple següent és de Josep M. Llopart (*Retòrica i poètica*, II, pàg. 97): *No hi ha un Alcover dolent i un Alcover bo — ni molt menys un A dolent perquè escriu en castellà i un A bo perquè escriu en català...*

Albert Jané